

TRANSLATION OF GERMAN INFINITIVE CONSTRUCTIONS IN AGRARIAN SUBLANGUAGE

S.M. Amelina, T.S. Kryvoshei

Abstract. The article deals with ways of translating German infinitive structures in agrarian sublanguage. As the title implies the article describes different problems in translation of German infinitive structures in agrarian sublanguage into Ukrainian language. It gives a detailed analysis of various German infinitive constructions examples taken from selected sundry German professional literature, professional periodic publications and electronic resources. Much attention is given to understanding of German infinitive constructions syntactic descriptions.

As a result of research it was found out, that the most used German infinitive constructions in modern agrarian sublanguage are: Modalverb + Infinitiv, um. zu + Infinitiv, sein + zu + Infinitiv.

It is reported that expediency of application translating transformations during translation of German infinitive constructions into Ukrainian language is a result of divergences between the grammatical systems of the German and Ukrainian languages. The differences in word order both in simple and in difficult sentences; different semantic filling of infinitive constructions; difference in functional descriptions of similar constructions are mentioned. It is specially noted that there is a necessity for taking into account all these divergences for making adequate translation.

It should be emphasized that most researchers meet in opinion, that infinitive constructions can execute in sentences in various functions like subject, addition, determination, but mainly they come forward as a part of predicate.

It is described in short that this investigation was made by using research methods such as descriptive, structural-semantic method, comparatively-comparable analysis, generalization method and elements of statistical method.

As a conclusion, compression is defined as one of the most used methods of translating infinitive structures.

The article can be of interest to linguists, philologists, translators and foreign language teachers.

Keywords: infinitive constructions, German language, methods of translation, compression, translation transformations, grammatical systems

УДК 81' 373.49

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕВФЕМІЇ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

О.В. БАБЕНКО, кандидат філологічних наук, доцент,

E-mail: olena14babenko@ukr.net

ORCID: 0000-0003-0379-4769

Ю.М. БУМАР, студентка магістратури,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: bumarjulia@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена дослідженню явища евфемії в сучасній лінгвістиці на прикладі ЗМІ, адже засоби масової інформації є основним джерелом інформації та є найбільш дієвим інструментом впливу на суспільство.

Дослідження явища евфемії здійснювалося в лінгвістичних, лінгво-культурних, соціальних та психологічних аспектах, оскільки основним завданням ЗМІ є вплив на адресата, формування його ставлення до інформації, що повідомляється. Тексти газет і журналів є цікавим матеріалом для лінгвістичних спостережень.

Розглянуто проблемні питання евфемії в сучасній лінгвістиці, а саме визначення поняття евфемізму, аналіз способів утворення евфемізмів та вивчення підходів класифікації евфемізмів. Особлива увага акцентувалася на евфемізми, котрі використовуються через забобони, соціальне і моральне табу. Найчастіше в ЗМІ зустрічаються саме такі евфемізми, адже основним завданням засобів масової інформації є донести щось важливе, не образивши почуттів адресата.

Ключові слова: конотативні компоненти, денотативні компоненти, явище евфемії, прагматичний аспект, субституційний підхід, негативна конотація

Евфемія є багатовимірним мовним явищем, яке володіє своєрідною лінгвістичною, соціальною та психологічною специфікою, в якій відображається моральна і духовна культури, ціннісні установки, особливості мислення та світогляду окремої особистості і цілих спільнот.

ЗМІ відіграють велику роль в сучасному суспільстві, будучи головним джерелом інформації та інструментом впливу на поведінку людей. Тексти газет і журналів є цікавим матеріалом для лінгвістичних спостережень. Аналізуючи сучасну британську пресу, можна успішно вивчати мовні явища, властиві англійській мові початку ХХІ століття. Часте вживання евфемізмів в сучасних ЗМІ відноситься до одних з таких явищ.

Актуальність цього дослідження обумовлена зростанням інтересу до проблеми вивчення евфемії, якою пронизані фактично всі сфери діяльності, особливо мову ЗМІ. Евфемізми проникають в мовлення масового носія мови і поступово формують нові моделі картини світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням евфемії і евфемізмів займалися як вітчизняні мовознавці (А.А. Реформатський, А.М. Кацев, Н.С. Арапова, Л.А. Булаховський, Б.А. Ларін), так і зарубіжні лінгвісти (Дж. Німан і К. Сільвер, Х. Роусон та інші). Явище евфемії зумовлено лінгвістичними, лінгво-культурними, соціальними та психологічними чинниками, які розглядали такі дослідники як: Андрєєва А.А., Бердова Н.М., Босчаєва Н., Гальперін І.Р., Кацев Кудрявцев Ю.А., Шахжурі К.К., Allan K., Burridge K., Leinfellner E., Spears R., Zollner N та інші.

Метою дослідження є розгляд проблемних питань евфемії в сучасній лінгвістиці, а саме визначення поняття евфемізму, аналіз способів утворення евфемізмів та вивчення підходів до класифікації евфемізмів.

Методами дослідження є описовий метод, метод систематизації та класифікації матеріалу.

Результати. Евфемізація зазвичай розглядається як мовна універсалія. На думку англійських лінгвістів, значний відсоток лексики і фразеології англійської мови складають евфемізми. Евфемізм – нейтральне за змістом і емоційним забарвленням слово або описовий вираз, до яких зазвичай вдаються в текстах і публічних висловлюваннях для того, щоб замінити інші слова або вирази, які вважаються непристойними або недоречними. Пояснення популярності евфемізмів можна знайти у взаємозв'язку мови з мисленням. З їхньою допомогою структурується реальність, при цьому не відбувається конфлікту з співрозмовником як у випадку використання прямого, або грубого найменування.

Евфемія являє собою складне лінгвістичне явище, яке давно привертало увагу дослідників, але не всі його аспекти однаково добре вивчені.

До цього часу відсутні чіткі загальноприйняті критерії у визначенні евфемії, немає єдиної думки щодо меж евфемії і класифікації способів евфемізації. З давніх давен евфемізми присутні в мові людини.

А.М. Кацев вважає, що мовне табу «служило потужним важелем словотворчого процесу», тобто сприяло виникненню евфемізмів [5, с. 11].

В англійській мові вперше термін «евфемізм» згадується Т. Блаунтом в

1656 році в роботі «Глосографія», де під евфемізмом мається на увазі «a good or favourable interpretation of a bad word» [8, с.13]. У ХХ столітті явище евфемії стало об'єктом пильного вивчення лінгвістів після виходу роботи Г. Пауля, який виділив евфемізми в схемі семантичних змін.

Вчені виділяють кілька причин вживання евфемізмів: 1) табу, пов'язане з забобонами. Наприклад, слово диявол «devil» має такі евфемістичні звернення, як «dickens», «deuce»; 2) соціальне і моральне табу. Наприклад: «spit» – «expectorate», «trousers» – «inexpressibles»; 3) Необхідність пом'якшити, сумну звістку, неприємну новину. Наприклад: «foolish» – «unwise», «to die» – «to pass away» [1, с. 137].

Американський лінгвіст Кейні пропонує такі мотиви евфемістичних заміन: вуалювання образів, приховування неприємної правди, пом'якшення непристойності. Спираючись на ці мотиви, він виділяє 3 групи евфемізмів: 1) евфемізми пристойності, 2) евфемізми-забобони, 3) евфемізми делікатності [10, с.91].

Евфемізм і табу тісно пов'язані, оскільки обидва поняття – близькі явища, як в мові, так і в культурі. Треба відзначити, що основу табу і евфемізму становить один і той самий феномен-заборона, тобто неприпустимість вживання слова [8, с.5]. Соціалізація людини стала поштовхом для розширення функцій евфемізмів: з часом люди почали замінювати назви ряду предметів, пряма номінація яких здавалася грубою, неналежною для вживання, що обумовлювалося соціально-політичними, культурними, етичними, історичними або емоційними факторами. Таким чином, мовний етикет розширив спектр вживання евфемізмів і самовизначення терміна «евфемізм». Зараз більшість дослідників дають розширене визначення поняттю евфемізм, враховуючи всі його характеристики.

Згідно А.М. Кацеву, явищу евфемії властиві такі характеристики: 1) евфемізми служать для ослаблення елемента висловлювання; 2) евфемізми породжуються мовними заборонами (табу) різного ступеня обов'язковості; 3) евфемізми мають позамовну природу. [5, с. 4-5].

І.Р. Гальперін зазначає, що евфемізм – це слово або фраза, що використовується для заміни неприйнятного слова або виразу більш доречним словом або виразом. Наприклад, від слова «to die» пішли такі евфемізми, як «to depart», «to join the majority». Отже, евфемізми – це синоніми, орієнтовані на досягнення навмисно ослабленого ефекту [3, с. 173].

Евфемізми складаються також з численних невербальних сигналів. До невербальних сигналів можна віднести, нумерацію поверхів в готелі, в якій відсутній «нещасливий» номер 13; або ціна товару, наприклад: \$8.99 – «нижче 9 доларів» [8, с. 50].

Такої думки дотримується більшість авторів, які вивчали явище евфемії. Субституційний підхід вивчення евфемізмів передбачає, що у евфемізмів є антецедент, тобто прямий доміант стигматичного денотата. У більшості евфемізмів є антецедент: «Irish fever» = «typhus», «bear» = «a policeman».

Субституційний підхід знаходиться у відповідності з вузьким розумінням природи евфемії, основу якого складає поняття субституції – заміна неприйнятного слова нейтральним. Вузький підхід до розгляду явища евфемії пояснюється тим, що евфемізми найчастіше формуються шляхом перенесення значення і найчастіше є метафорами.

У словнику «The Oxford Companion to the English Language» зафіксовано: «Euphemism – mild comforting or evasive expression that takes place of one that is taboo, negative or too direct». На думку Р. Холдера, автора словника евфемізмів, позитивна оцінна спрямованість лексичних одиниць і є основним критерієм їх відбору [9, с. 46].

Щодо способів у творення евфемізмів, можемо сказати, що детальну класифікацію способів створення евфемізмів виділила Беатриса Уоррен. Дослідниця пов'язує процес евфемізації з двома видами змін: перший відноситься до форми слова (formal innovation), а другий – до його значенням (semantic innovation) [10, с.133].

Вона виділила чотири основні способи утворення евфемізмів:

1. різні способи словотворення (word-formation devices), наприклад, акронімів: «SAPFU» – від «surpassing all previous fuck-ups» (Військовий евфемізм для опису потенційно катастрофічних подій), деривації: «sanguinary (= bloody)», утворення складних слів: «comfort station »та інші;

2. запозичення з інших мов (loanwords), наприклад, «lingerie» (Фр.) – «дамська білизна»;

3. видозміни форми слова (фонетичні зміни / phonemic modification): «Gosh», «Gad», замість «God», «divel» замість «devil»;

4. надання нового сенсу вже існуючих у мові словами і виразами (semantic innovation): «extra-curricular activities» в значенні «Adultery» (подружжя невірність).

Пізніше цю класифікацію доповнив К. Хем. Він ввів в групу семантичних змін прономінацію, тобто заміну загального імені власним. *Наприклад, замість «prostitute» використовується евфемізм «Kitty».* А формальні зміни дослідник доповнив прийомом опущення в двох його варіантах: фонетичному і графічному.

Особливо активно вивчають способи утворення евфемізмів американські вчені. Американські мовознавці Дж. Німан і К. Сільвер, спираючись на класифікацію Дж. Вільямса, пропонують такий перелік способів утворення евфемізмів: 1) іншомовні запозичення, 2) генералізація, 3) метонімічна номінація, 4) метафоричний перенос, 5) фонетичне спотворення і так далі.

Разом з метафорою, метонімією як способами утворення евфемізмів більшість лінгвістів також виділяють іншомовні запозичення, значення яких не настільки очевидно, як у «рідних» найменувань. До того ж Дж. Стедман зазначає, що такі запозичення мають відношення не тільки до різних мов, але і до різних варіантів однієї і тієї ж мови. Наприклад, американці сприймають британський варіант слова «хворий» «ill» як менш неприємний, ніж американський варіант «sick».

На сучасному етапі розвитку лінгвістики існує чимало думок щодо способів творення евфемізмів, які іноді дещо різняться, але в сукупності надають більш вичерпну інформацію.

Більшість дослідників явища евфемії погоджуються з тим, що немає загальноприйнятих критеріїв у визначенні цього явища, проте можна вважати, що евфемізму притаманні такі риси:

1) стигматичність, денотата або, іншими словами, негативна конотація. Н.М. Бердова під поняттям «стигма» передбачає не тільки негативна якість

«предмета», яке відображається в його антеценденті, але і як його здатність спонукати негативні емоції »;

2) створення позитивної конотації;

3) збереження істинності висловлювання.

Висновки і перспективи. Під евфемізмами розуміються стилістично нейтральні слова або вирази, які вживаються замість синонімічно мовної одиниці, яка здається мовнику грубою, неприйнятною, або нетактовною. Евфемія являє собою складне лінгвістичне явище, характерне для більшості мов світу. Вона включає в себе три взаємопов'язані аспекти: соціальний, психологічний і власне лінгвістичний.

Утворення евфемізмів відбувається за допомогою семантичних змін (метафори, абстрагування, метонімії), різних видів словотворчих змін і запозичень. Серед лінгвістів немає єдиної думки з приводу класифікацію евфемізмів. Типи класифікацій відрізняються один від одного в залежності від аспекту евфемії, покладеної в основу класифікації. Розрізняють тематичні класифікації евфемізмів, соціальні класифікації, класифікації за структурою і по стилістичній належності.

Список використаних джерел

1. Арсентьева, Ю. С. Аспекты изучения эвфемизмов в английском и русском языках [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/aspektyizucheniya-evfemizmov-v-angliyskom-i-russkom-yazykah>
2. Гальперин, И.Р. Очерки по стилистике английского языка [Текст]/ И.Р. Гальперин. – М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1981.– 462 с.
3. Есимова Ж. Д. Определение эвфемизмов в трудах Российских ученых[Текст] / Ж. Д. Есимова // Язык и культура. XI Международная научная конференция по проблемам когнитивной лингвистики «Новые парадигмы и новые решения в когнитивной лингвистике», 2013.– 5 с.
4. Кацев, А.М. Языковое табу и эвфемия [Текст]/ А.М. Кацев: учеб. пособие к спецкурсу. – Л.: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1988. – 79 с.
5. Крысин, Л.П. Иноязычное слово в роли эвфемизма[Текст] / Л.П. Крысин // Русский язык в школе.– 1998. – № 2. – С. 71-74.
6. Москвин, В.П. Эвфемизмы в лексической системе современного русского языка [Текст]/ В.П. Москвин. – Волгоград, 1999. – 59 с.
7. Enright, D.J. Fair of Speech: The Uses of Euphemism [Text]/ D.J. Enright. – Oxford Univ. Press, 1985.
8. Holder, R.W. A Dictionary of Euphemisms. How not to Say What You Mean[Text]/ R.W. Holder. – Oxford University Press Inc., New York, 2003.
9. Kany, Ch. E. American-Spanish Euphemisms[Text] // Ch. E. Kany. – Univ. of California, 1960.
10. Warren, B. What Euphemisms tell us about the interpretation of Words / B. Warren // Studia Linguistica. – 1992. 46/2. - P.128-165.

References

1. Arsentieva, Yu. S. Aspecty isucheniya efemismov v angliyskom I russkom yazykach [Aspects of the study of euphemisms in English and Russian] [Electronic resource] / Access mode: <http://cyberleninka.ru/article/n/aspektyizucheniya-evfemizmov-v-angliyskom-i-russkom-yazykah>

2. Galperin, I.R. (1981) Ocherki po stilistike angliyskogo yazyka [Essays on the stylistics of English], Moscow, Literature Publishing House in Foreign Languages, 462
3. Esimova, Zh. D. (2013) Opredelenie efemismov v trudach rossiiskih uchenych [Definition of euphemisms in the works of Russian scientists], «Yazyk i kultura. XI Mezhdunarodnaya nauchnaya konferenziya po problemam kognitivnoy lingvistiki» Novye paradigm i novye reshenia v kognitivnoy lingvistike», 5
4. Katsev, A.M. Yazykovoe tabu i evfemia [Linguistic taboos and euphemia] Textbook. allowance for a special course, 1988, 79
5. Krysin, L.P. (1998) Inoyazychnoe slovo v roli evfemisma [Another word in the role of euphemism], Russkii yazyk v shkole, 71-74
6. Moskvina, V.P. (1999) Evfemizmy v leksicheskoj sisteme sovremenogo russkogo yazyka [Euphemisms in the lexical system of the modern Russian language], Volgograd, 59
7. Enright, D.J. (1985) Fair of Speech: The Uses of Euphemism ,Oxford Univ. Press,
8. Holder, R.W. (2003) A Dictionary of Euphemisms. How not to Say What You Mean, Oxford University Press Inc., New York,
9. Kany, Ch. E. (1960) American-Spanish Euphemisms, Univ. of California,

ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ЭВФЕМИИ В СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКЕ

О.В. Бабенко, Ю.Н. Бумар

Аннотация. *Статья посвящена исследованию явления эвфемии в современной лингвистике на примере СМИ, ведь средства массовой информации являются основным источником информации и наиболее действенным инструментом влияния на общество. Исследование явления эвфемии осуществлялось в лингвистических, лингво-культурных, социальных и психологических аспектах, поскольку основной задачей СМИ есть воздействие на адресата, формирование его отношения к сообщаемой информации. Тексты газет и журналов служат интересным материалом для лингвистических наблюдений.*

Рассмотрены проблемные вопросы эвфемии в современной лингвистике, а именно определение понятия эвфемизма, анализ способов образования эвфемизмов и изучение подходов классификации эвфемизмов. Особое внимание уделено эвфемизмам, которые используются из-за предрассудков, социального и нравственного табу. Чаще всего в СМИ встречаются именно такие эвфемизмы, ведь основной задачей средств массовой информации есть донести что-то важное, не обидев чувств адресата.

Ключевые слова: *коннотативные компоненты, денотативные компоненты, явление эвфемии, прагматический аспект, субституционный подход, негативная коннотация*

CURRENT ISSUES OF EUPHEMIA IN MODERN LINGUISTICS

O. V. Babenko, Y.M. Bumar

Abstract. *The article is devoted to the study of the phenomenon of euphemia in modern linguistics on the example of the media, since the mass media is the main source of information and the most effective tool to influence society. The study of the phenomenon of euphemia is carried out in linguistic, linguistic cultural, social and psychological aspects, since the main task of the media is to influence the addressee, to form his attitude to the information reported.*

Texts of newspapers and magazines are an interesting material for linguistic observations. The current issues of euphemisms in modern linguistics are considered, such as the definition of the concept of euphemism, analysis of the methods for the formation of euphemisms and the study of approaches to the classification of euphemisms. Particular attention is drawn to euphemisms which are used because of prejudice, social and moral taboos. Most often there are just such euphemisms in the media, because the main task of the mass media is to convey something important without offending the feelings of the addressee.

Creation of euphemisms takes place through semantic changes (metaphors, abstractness, metonymy), various kinds of word-making changes and borrowings.

Types of classifications differ from each other, depending on the aspect of euphemism, which is the basis of the classification. There are thematic classifications of euphemisms, social classifications, classifications by structure and by stylistic aspect.

Keywords: connotative components, denotative components, euphemia phenomenon, pragmatic aspect, substitutional approach, negative connotation

УДК 811.11-112

ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ НІМЕЦЬКОЇ Й УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Н. В. БІЛОУС, кандидат філологічних наук, доцент,

E-mail: bilounat@gmail.com,

ORCID:0000-0003-1038-4624

С. В. КОТИК, студентка магістратури,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: svtlanakotyky94@gmail.com

Анотація. Статтю присвячено порівняльно-зіставному аналізу терміносистем агропромислового комплексу німецької та української мов. Стаття розкриває сутність понять термін і терміносистема. Обґрунтовується ідея про те, що в основу побудови терміносистем лягла теорія графів – математична дисципліна, яка вивчає топологічні форми, мережеві моделі представлення будь-якого процесу або системи. Такий погляд буде цікавим фахівцям у сфері лінгвістики та економіки. В статті порівнюються особливості побудови терміносистем агропромислового комплексу української та німецької мов. Виділено характерні особливості терміносистем, описано результати дослідження, за основу якого автор взяв зіставний аналіз терміносистем української та німецької мови за структурно-семантичним принципом. Найбільше уваги присвячено термінологічним питанням перекладу. Виявлено фактори, які безпосередньо вплинули на становлення агропромислової термінології. Уточнено міжмовні відповідності основних термінів цієї галузі знань, в якій проводилось дослідження. У статті узагальнено новий матеріал з досліджуваної теми, вводяться у науковий обіг підходи до побудови терміносистем, запропоновані різними науковцями. Насамкінець розкривається той факт, що на розвиток термінології вплинули історичні та культурні особливості обох народів. Це питання недостатньо досліджене і потребує подальшого вивчення.

Ключові слова: зіставний аналіз, терміносистеми, аграрна термінологія, еквівалентність, транскрипція, транслітерація